

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. 8. Ljubljana, 16. mal. travna 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: Č.: Domača vzgoja na deželi! — Iv. Cerar: Zdravnik, skrb učitelja-bolnika. — Napovedana vojna in naša bramba. — Fr. Slane: Praktična uporaba dr. Houdek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole. — Književnost. — Listek. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Domača vzgoja na deželi!

Najvažnejša faktorja pri vzgoji otrok sta oče in mati. Mati polaga v srce otroka svojega v njegovi najnežnejši mladosti čut za vse dobro in lepo, ona mu vceplja s poljubi svojimi ljubezen do Boga in do sobratov, ona ga uči usmiljenja do živali, ona mu tolmači pojem: moje in tvoje, ona pripravlja njegovo srce, da postane kedaj prekrasen vrt lepih čednostij, v katerem občudujemo tako radi redke te cvetke. In kako nas prešinja molitev nedolžnega deteta, ko sklepa svoji ročici, ko vpira svoji mili očesci tako verno materi v lice, ter tako ljubko otročje ponavlja besedo za besedo, kakor mu jih izreka mati. Molitev prešinja i nas: Dal Bog, da se ti zrcalo nedolžne duše tvoje nikdar ne potemni! — Resna beseda očetova pa dopolnjuje materino ljubezen pri vzgoji otrokovi, da procvitajo njegove zmožnosti od dne do dne krasnejše. To je domača vzgoja, kakoršna bi morala biti, in srečen otrok, kateremu je dal Bog tako modre starše. Čestokrat pa je ravno domača vzgoja, da se Bog usmili! Posebno na deželi.

Pomanjkanje — beda zamori v tolikih družinah jedinstvo med možem in ženo — očetom in materjo. Mir je izginil iz hiše, ž njim pa tudi sreča in blagoslov pri vsem, osobito pri otrocih! Nikogar ni, ki bi jim blažil srce — vsaj mati in oče se zbog vednega prepira ne menita za nje, kletev prepoja čez prag vsako blagodejno besedo. Ali se potem še čudiš, če prashaš v šoli: „Kako je ime tvojemu očetu?“ „Ne

vem“. „Kako pa materi?“ „Ne vem“. „Kako pa pravijo oče materi?“ „Baba“. „Kako pa mati očetu?“ „Dedec“. — Tu, tovariš, imaš resnično — smešno na prvi hip — a v resnici jako žalostno sliko. Kaže ti občevanje možev z ženo, kaže ti vse družinsko življenje v hiši, kaže ti v posledicah vso vzgojo otroško. Sovraštvo vidi med očetom in materjo, sovraštva se vadi i on: sovraštva do bratov, do ljudij, do živalij! V hiši ne sliši družega kot kletev, zato jo ljubi tudi on. Ali se je čuditi torej, da deček devetih let pograbi sv. razpelo, je vrže na tla ter potepta? — Ali se je čuditi, da otrok, ki komaj prične šolo obiskovati, polomi ptičici obe nožici? — Oba slučaja sem imel pred leti v šoli pri učencih, katere sem komaj pred-se dobil. Tega ni storila „brezverska“ šola, to zakrivila je pomanjkljiva slaba domača vzgoja. Vsaj se učitelj bori z enacimi surovostmi v šoli vsak dan in z vsemi močmi!

Pravičnosti pogrešamo tudi tolikokrat pri učencih, in to pri istih najnižjega oddelka najbolj pogosto. Premnogokrat je tudi tu beda kriva, da brezvestni starši kar očito vadijo otroke svoje krasti. Vem za družine, v katerih se otroci prav metodično pripravljajo, da postanejo kdaj izurjeni tatje. Še večkrat pa je kriva nemarnost staršev, da ne pazijo, kaj prinese otrok z vasovanja, kaj si je morda krivičnim potem prisvojil. Ker se otroku jedenkrat posreči, mika ga to še večkrat, da si slednjič zamori ves čut pravičnosti! Kako bi bilo li to drugače mogoče, da vzame deklica premožnih staršev črtalnik ubožni deklici?

Kaj pa še-le ondi, kjer se je ugnezdilo žganjepitje! Gorje kraju — gorje mladini! Prezgodaj se ji zamoré dušne in telesne zmožnosti. Ravno ta grda razvada je povod, da si iščem duška tukaj v listu. Danes, ko to pišem, prašal sem pri popoldanskem pouku deklico: „Kje pa je bila tvoja sestra zjutraj, Knez?“ Odgovori mi: „Včeraj je bila z očetom na sejmu, pa so bili oče pijani, sta pa o polunoči domu prišla, pa je danes predolgo spala“. — Pomilovanja vreden otrok! Oče je žganjar, poznam ga, pa spravi otroka sè seboj, da mu je priča njegovih nerednostij, ga odtrgava spanju ter tako neposredno pouku. Naj povem še jeden slučaj: Pred tremi leti je bilo, ko sem — poznavajoč žganjarske razvade tukajšnjega kraja — pri popoldanskem pouku prav živo svaril učence pred žganjem, ter jim zapretil s kaznijo, če od koga zvem, da je pil žganje. Takoj drugi dan mi zatožijo dečka, ki je pil žganje. Na vprašanje, če je li res, pritrdi mi dotični deček odkritosrčno, da res. „Kje si pa dobil žganje?“ „Oče so mi ga dali?“ „Koliko so ti ga pa dali?“ „En frakelj“. „Pa si vsega spil?“ „Vsega, saj sem ga že večkrat“. „Kaj so pa rekli, ko so ti ga dali?“ „Rekli so: ná, pij fant, da boš bolj močen“. „Pa so bili oče trezni?“ „O ne, pijani“. — To je bil dvogovor, ki se je med nama razvil. Deček govoril je po vsem resnico, vsaj so bili drugi priče. Kaj naj stori učitelj v jednacem

slučaji? — Kaznovati otroka? Nikakor ne, vsaj so mu žganja dali oče, od katerih je vajen prejemati vse dobro. — Še več drastičnih slučajev bi lahko naštel, pa vsaj ste jih skusili sami, tovariši! In učitelj naj tu vspešno deluje? — On naj iz piškavega oreha vzgoji zdravo drevo, ki naj razveseljuje oko potnikovo. Vsaj ni mogoče! Opazovati mora žalostnim srcem, da dobra beseda ne obrodi vselej dobrega sadu.

Domača vzgoja pa ni slaba le v revnih družinah, ona je napačna tudi v premožnejših, kjer vzgajajo otroke ne le oče in mati, ampak tudi ded in babica, dekla in hlapec — pa vsak kakor njemu ugaja, vsak po svojem kopitu. Prvi hvali, drugi graja, prvi zapeljuje, drugi odvrača, prvi tepe, drugi boža! Oj to je vzgoja — vse navskriž, da se dostikrat otrok ujezi, da bije, brca, vpije — to je dirndaj! To je za nje — to je smeh! — Ne more mi pri tej priliki iz glave bivši tukajšnji kaplan-katehet, ki je kaj rad raz leco ponavljal besede: „Mati naj bode v hiši škof, a oče papež!“ Originelno, a dobro! Nikdar naj ne sega žena možu v njegove odredbe v pričo otroka — in če bi tudi ne bile besede očetove po vsem nezmotljive. Vsaj se različni nazorji zjasne pozneje med štirimi očmi. Beseda očetova naj bode v družini vselej sveta, proti katerej ne gre ugovarjati. — In kako je navadno? — Ako oče otroku kako stvar prepove, brž se oglasi mati: „Pusti mu, pusti, naj se malo poigra!“ Morda je stvar malenkostna, a otrok zapazi, da se mati zanj poteza — avtoriteta očetova je omajena. Ako pa je treba otroku šibe, že prihiti mati z vsklikom: „Ne, mojega otroka pa že ne boš tepel — kaj ga misliš ubiti?“ To pa je naravnost najhujša potuha, — očetova veljava je pokopana. Otrok se slednjič odločno upre besedi očetovi — pa tudi materini in gorje se množi z leti.

Premehka mati ima tudi na deželi za svojega ljubljenca vse, česar si ta želi: dragih in celo nevarnih igrač, gizdave obleke, izbranih slaščic, da, celo denarja mu ne vzdržuje. S tem vadi se isti mnogih potreb, ki ga store v poznejšem življenji nezadovoljnega in nesrečnega, vadi se napuha in preziranja svojih ubožnejših tovarišev, vadi se nevošljivosti, dà, zapravlja si sè sladšćicami celó svoje zdravje. Mati zapazi razvade otroka svojega navadno šele, ko so se že bohotno razrastle, ko je že prepozno. Potem pač toži mati: kako li, da me je Bog kaznoval s tacimi otroci, da so mi le v žalost in skrb. Sama si jih vzgojila, sama izredila, zdaj žanješ le še sad svoje setve!

Prepogosto se čuje: Kar otroci v šolo hodijo, so vsi napačni, po poti in v šoli se vsega navadijo. — Ej, da bi se le drugje ne pohujšali bolj: pri potoku, na paši itd. — V šolo navadno prihajajo posamezno, v šoli niso brez nadzorstva, odhajajo proti domu na vse strani in vsak hiti, da si prej utolaži želodec! Ne, šola ni kriva, ne! Vsaj šola le tlači, mori pogubonosne kalí, ki mu prete uničiti srce in dušo,

katerih se je navzel v domačem krogu! Šola se trudi, da polaga otroku zdrave in tečne hrane, da postane kdaj sposoben za človeško družbo. In kdaj bode spoznal priprosti narod svete namene naše šole? Bog vé!

Č.

Zdravnik, skrb učitelja-bolnika.

Vse na svetu je spremenljivo, nič pa tako, kakor človeško zdravje. Danes še krepak in čvrst, ležiš jutri že na bolniški postelji, če ne celo na mrtvaškem odru. Dolžnost slednjega torej bodi, da skrbno paziš na svoje zdravje in se varno ogiblješ vsega, kar bi ti utegnilo škodovati. Toda naj se še tako varujemo vsacega prepiha, slednje sapice, naj se še tako dosledno ravnamo po zdravstvenih pravilih, vender bolezní ne odidemo. Vsi smo ji podvrženi brez izjeme; slednji se ji mora pokoriti prej ali slej. Človeško življenje ima poleg vesele, tudi osorno stran, mnogo prevar, mnogo grenkostij in viharjev. Vse to močno upliva na telo in duh, izpodkopava človeku zadovoljnost in zdravje ter mu pripravlja prezgodnji grob. Namenil sem se torej v kratkih potezih naslikati žalostni položaj učitelja-bolnika, navesti vzroke, ki ga ovirajo, da ne pošlje takoj v pričetku bolezní po izvedenega zdravnika in kako bi se dale te ovire vsaj deloma odpraviti. „Največje premoženje države je življenje človeško“. Te plemenite in važne besede je govoril pokojni cesarjevič Rudolf pri otvoritvi zdravstvenega kongresa na Dunaji. To je pa tudi res. Vsa sloga, vse blagostanje, ves napredek države odvisen je edino le od zdravih, krepih državljanov, od njihovega življenja. Če je torej človek tako nesrečen, da je izgubil najdražje svoje imetje — zdravje, kaj pa mu je storiti, da si to imetje zopet pridobi? Iskati mu je nemudoma zdravniške pomoči. Sveta dolžnost slednjega obolelega človeka in torej tudi obolelega učitelja je, da nemudoma pošlje po izvedenega zdravnika. Se pa li ravna po tem tudi vsi gospodje učitelji, zlasti po deželi? Ne. Kako pa to? Saj so vender drugim svetovalci, učitelji in po najnovejšem ministrovem ukazu bodo baje tudi kos zdravnika, pa menda brez — diplome. Ko se pa sami nahajajo v tako kritičnem položaju, kakor je ravno bolezen, ne vedó, kaj jim je storiti. O dobro vedo, kje jim je iskati leka, toda gmotno stanje jim vsega ne dopušča. Učitelji na deželi, smo navadno jako oddaljeni od trgov in mest, tu pa so ravno sedeži zdravnikov. Če torej oboleli učitelj na deželi želi zdravnika, najeti mora voznika, ki ga gre iskat. To pa stane mnogo noveev, ki si jih mora učitelj-bolnik pri svoji pičli plači pritrpati ter jih žrtvovati. Zdravila so tudi draga, zdravniki pa še dražji. Ni se torej čuditi, če se oboleli učitelj na deželi brani zdravnika ter pošlje po njega še le v skrajni sili, mnogokrat celo prepozno. Videl sem pred nedav-

nim časom jako žalosten prizor in ravno ta me je napotil k sestavi teh vrstic. Učitelj z letno plačo 500 gld. je ležal bolan na postelji, krog njega stali so soproga in čvetero še nepreskrbljenih otrok; vsi ga prosijo, naj vender pošlje po zdravnika, dokler je še čas. Kraj, kjer napominani gospod tovariš službuje, oddaljen je kake tri ure hoda od mesta. Po daljnem prigovarjanji se bolnik vender odloči za zdravnika. Kaj menite, koliko je neki stal voznik, zdravnik in zdravila? Voznik tja in nazaj nič manj kot **4 gld.**, zdravnik tudi nič manj kot **10 gld.** in zdravila tudi nič manj kot **2 gld.** Torej vse skupaj zopet ravno nič manj kot **16 gld.** Kaj ne, da jako neznaten iznesek v primeri z mastno mesečno plačo učiteljevo?! Kaj pa potem, če bolezen dolgo traja in je treba večkrat po zdravnika poslati? Kje je potem hrana in druge potrebščine za bolnika in obitelj? Da, malo ne obupati je bolniku v tacem položaju. Če se pa že stalno nastavljenim gosp. tovarišem tako godi, kaj naj potem rečem o začasno nastavljenih učiteljih? Tem bi svetoval, da napovedo bolezní boj, kakor sem ji ga tudi jaz in naj ji zagrozijo, naj se ne drzne prekoračiti njihovega stanovanja. Samo težko, če jih bode slušala, kakor menda tudi mene ne. Bog daj, da nam bi bila milostna vsaj za začasnega službovanja! Kajti s plačo, kakoršno imajo začasno nastavljeni učitelji sedaj, nam v bolezní nikakor ni možno shajati. Srčno pomilujem slednjega onih začasno nastavljenih g. tovarišev, ki nima živčih starišev ali pa sorodnikov, pri kojih bi v bolezní pomoči iskal; kajti odprta mu je le jedna pot, pot v deželno bolnišnico. Tu zapuščen od vsega sveta, se vije v mukah národni odgojitelj, on steber države in narodovega blagostanja, on mučenik národa, kojemu je žrtvoval vse svoje moči! Kdo ga tu vidi, kdo se ga spominja? Na bolniški postelji se še-le učitelju prav oči odpro, da spozna, kako malo se še merodajna oblastva ozirajo na njega in kako malo jim je mar odpraviti nadloge, ki ga tarejo. Če torej vse do sedaj povedano trezno premislímo, vidímo, da je slednji učitelj začasno kot stalno nastavljen za časa bolezní velik trpin, zlasti če ima mnogobrojno obitelj.

Kako pa bi se dale ovire, ki branijo obolelemu učitelju takoj v pričetku bolezní po zdravnika poslati, vsaj deloma odpraviti? Po mojih slabih mislih bi se dale te ovire vsaj deloma odpraviti s tem, da skrbímo za zdravnika, ki ga bomo v bolezní potrebovali, že sedaj, dokler smo še zdravi. To pa tako, da bi vsak učitelj med letom vplačal določen, ne previsok znesek v ta namen. Prispevki učiteljstva vsacega okraja naj bi se potem izročili okraj. zdravniku, ki bi s tem prevzel nalog, da prihaja v bolezní brezplačno k vsacemu učitelju in njegovi obitelji. Toda vplačevanja niti ne bi bilo treba, kajti učitelji imamo jako pičle dohodke, vplačevanja pa itak dovolj. Koliko žrtvujemo vsako leto za okraj. učitelj. knjižnice. Bi li ne bilo umestno, da

bi plačevali le polovico sedanjega zneska za okraj. učitelj. knjižnice, drugo polovico pa za zdravnika? Seveda naj bi k temu nekoliko tudi dežela pomogla. Saj smo njeni delavci in kot taki tudi delavci države. Dolžnost države, oziroma dežele pa je, da skrbi za svoje služabnike, za svoje delavce. Vsaj se je že Bismark nekoč izjavil: „Staat, du hast für deine Arbeiter zu sorgen!“ Ako velja to o delavcih sploh, velja sosebnost še o učiteljih. Ker je torej vprašanje, kako preskrbeti učitelju-bolniku zdravnika eminentne važnosti za vsacega učitelja, zlasti pa za one, ki imajo mnogobrojno obitelj, naj bi se torej o tem vprašanju prav živahno razpravljalo med učiteljstvom. To pa ali v „Učitelj. Tovar.“, ali pa pri okraj. učiteljskih konferencajih, ali tudi pri okraj. učiteljskih društvih. Izvestno nam donese mnogo koristi. Mnogo bi o tem še lahko govoril, toda naj za danes zadostuje; kajti godi se mi enako onemu, ki je imel mnogo na srcu, kar je menil povedati o snidenji svojemu prijatelju; ko sta se pa sošla, končal je ves svoj govor v par minutah. To pa radi tega, ker vse, kar bi rad povedal, se s par besedami povedati ne da, ali pa se z besedami sploh povedati ne more. Treba je le imeti za trpina čuteče srce. **Iv. Cerar.**

Napovedana vojna in naša bramba.

Le malo dni še — in mila vigred bode ogrnena s krasno, sočno-zeleno odejo, ki bode pretkana z nežno pisanim duhtečim cvetjem! Kdo ne bi se veselil tega divnega prizora probujene narave? Kdo ne bi občudoval nevestinega krila, v katero čarodelna roka Stvarnikova zavije mater zemljo? — A kdo ne trepeče v strahu, da ne bi kaka uima uničila osrečujočih nad, ki nam jih vzbuja nakičena vspomlad, obetajoč bogate plodove svojega bujnega in krepkega razvoja? Hvala Bogu, da vremenske nezgode vsikdar in povsodi ne pritisnejo presilovito in da mladostnega lica narave ne porazijo popolnoma! Videti je, kakor da bi tudi prirodne sovražne sile prizanašale vspomladni krasoti, ker vender ne usmrtijo vseh nežnih kali srečonosne kraljice letnih časov.

Kako tolažljiva je ta vedno ponavljajoča se izkušnja za našega pridnega zemljaka, ki po prestani grožnji toli sladkih nadej stavi v obilni trud svojega dlana! Kako srečen je videč, da se mu te lepe nadeje dejansko izpolnujejo ob času žetve. V divni svoji lepoti pa oživljena narava rodi gada na prsih, sovražnika v svojih nedrih, ki je mnogokrat pogubnejši od vremenskih nezgod. Kdo ga ne pozna — zagrizenega hudodelca, grdega mračnjaka, predrzneža, ki se par let naprej napoveduje, ne zmeneč se za neprijazen vsprejem, ki mu ga pripravlja hujša sovražna četa, nego je vsa črnovojniška sila. Že se bliža

potuhnjeni škodljivci, Avantgarda že ogleduje terên in z drznim vojnim klicem „zzuumm“ spodbuja požrešno hroščêvo armado iz podzemeljskih skrivališč k splošnemu skupnemu napadu. Naj se le prikaže! Našel nas ne bode nepripravljenih. Mlado in staro — vse stoji morda že oboroženo — sicer brez topov in pušk, a z lestvami, prekljami, plahtami, vrečami in kropom na braniku, da odvrne napad in porazi predznika na vsej črti, koder se prikaže. Samo dobro organizovati treba še našo defenzivno vojsko, a to brez odlašanja. Četovodje so že določeni. Deželne gosposke so dekrete že razposlale. Častiti gospodje tovariši imate jih že izvestno v rokah in naredili ste že ves vojni načrt. Zdaj čakate samo še ugodne prilike, da planete nad nepoklicanega gosta. Le po njem!!

Umeje se, da so pripravljena tudi odlikovanja onim hrabrim bramborcem in črnovojnikom, ki bodo ljutega sovražnika mnogobrojno uničevali. Ta odlikovanja sicer ne bodo laborovi venci in zlate kolajne, a na veliko radost bojnikov utegnejo vender — le biti od brona in niklja, samo, da se četovodje na pristojnem mestu za časa in primerim potom za „križce in svetinje“ pobrigajo.

Vspreh je zagotovljen, nagrade so obljubljene, kar je razvidno iz obravnave deželnega zbora v zadnjem zasedanji, katere se je zaupno a energično držati pri poganjanji za omenjeno odlikovanje.

Dotične obravnave v II. deželnozborski seji dné 9. prosinca 1894 so se naslanjale na proračun deželno-kulturnega zaklada in so bile nastopne:

G. deželni predsednik baron Hein: „L. 1892. je bilo v računu deželno-kulturnega zaklada 84 gld. 43 kr. za uničevanje hroščev. Leto 1894. imamo — kakor znano — hroščêvo leto. Tem povodom je deželna vlada naročila okrajnim gosposkam, da je skrbeti za izpolnitev zakona z dné 17. rožnika 1870, za ponovitev razglašnja v občinah in za to, da se šolska mladina spodbuja k nabiri in pokončevanju škodljivega hrošča ter tako zadosti dotičnemu zakonskemu predpisu“.

„Stvar deželnega zbora bila bi, da z dovolitvijo nagrad primerno skrbi za pokončevanje hroščev in gosenic škodljivih metuljev. Ako bi se vsprejela le majhna svota v letošnji proračun za ta namen, prihranil bi se sicer kak tisočak naši deželi; a z druge strani je pomisliti, da bodeta nastopila beda in pomanjkanje v občinah, katerim bode treba deliti obilo denarne podpore znatno presegaajoče one troške, ki se bodo potrebovali kot nagrade za ugonobitev mrčesa. Škodljivost bi tu ne bila umestna, troški za podporo siromakom pa neizogibni“.

Poslanec dr. Papež: Deželni odbor je pred kratkim sklenil, da treba skrbeti za premije v svrhu uničevanja hroščev. V mislih

je imel tudi letošnje hroščevo leto. Finančni odsek je povišal dotični kredit od 1490 gld. na 2500 gld. za deželne kulturne namene.

Iz te svote 2500 gld. odločeval bode deželni odbor, ako bode treba, tudi premije za uničevanje hroščev.

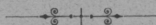
Poslanec Hribar naglaša potrebo ukaza, da se pouči ljudstvo o pokončevanju in da vlada skrbi za izvrševanje dotičnih zakonov. Finančni odsek je ravno z ozirom na hroščevo leto postavil v proračun za deželne kulturne namene svoto 2500 gld. Deželni zbor je že pred tremi leti vso svojo pozornost obračal na važnost pokončevanja hroščev. 1890. l. je po inicijativi finančnega odseka sklenil resolucijo, da naj deželni odbor županstvom naznani,¹⁾ da je pripravljen za pokončevanje hroščev dovoljevati nagrade. Želeli je, da tudi vlada podpira prizadevanje deželnega zbora. Kar se tiče premij za uničevanje mrčesa, misli (g. Hribar), da morebiti deželni odbor pretesnosrčno²⁾ postopa v tej stvari. V omenjeni resoluciji se je naročilo deželnemu odboru, naj potom posebne okrožnice opozori županstva po deželi, da bode za dokazane količine pokončanih hroščev iz deželnega kulturnega zaklada delil primerne nagrade. Te resolucije se je deželni odbor prestrogo držal, kajti pomisliti je, da imamo v mnogih krajih po deželi malomarne župane,³⁾ da so pa tam učitelji ali druge inteligentne osebe, katere bi spodbujale mladino, naj uničuje hrošče. Če se kak zasebnik obrne do deželnega odbora za nagrado, ne more dobiti nobenega zneska, ker se deželni odbor strogo drži sklepa visokega deželnega zbora, da sme deliti take nagrade le županstvom. Zaradi tega bi se stvar uredila najboljše tako, da bi deželni odbor dajal kredite za uničevanje hroščev ne samo županstvom, temveč tudi drugim sposobnim osebam. Želel bi (Hribar), da bi se za l. 1894. izdalo v ta namen več kakor l. 1890. S tem se bode veliko storilo v zboljšanje našega gospodarstva.

Deželni glavar: Na opazko poročevalca opozarjam kot bivši poročevalec deželnega kulturnega zaklada na to, da je deželni odbor tudi takrat, ko je izdal nagrade za pokončevanje hroščev, že oziral se na ljudske šole in da so se vodstvom dotičnih šol delile nagrade, ako so se izkazale gotove količine pokončanih hroščev. Zagotoviti smem visoko zbornico, da bode deželni odbor tudi v bodoče tako postopal.

¹⁾ To se je tudi zgodilo.

²⁾ Morda tudi prekasno.

³⁾ Komaj polovica županstev se je oglasilo pri deželnem odboru.

Praktična uporaba dr. Houdek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole.

(Dalje.)

III. Berilo.

106. Toplota: Vdrto zrcalo. Ako držimo zrcalo proti solncu, vžgejo odbiti solnčni trakovi v. tako imenovanem gorišči užigalne klinčke ali kako drugo gorljivo reč.

108. Razširjanje toplote: Krogla z obročem. Segreta krogla ne gre skozi obroč. — Arendov aparat za razteznost. — Zavita proga iz papirja.

109. Toplomer: Toplomer s trojno lestvico.

110. Zrak: Sestavljen iz dušca, kislega in ogljenčeve kisline. Meh.

111. Zračni tlak: Natega je na sredi širja steklena posoda s precej dolgim koncem. Ako vtaknemo spodnji cev in konec v vodo ter izsrkavamo z ustni na zgornjem konci zrak, napolni se vsa natega z vodo. Ako zamašimo zgornjo odprtino s prstom, ne teče voda iz natege. — Priprosta ročna brizglja. Ako potegnemo bat iz brizglje, stopi voda v njo. — Zavita natega. Krajši nategin krak postavimo v vodo, pri daljšem pa izsrkujemo zrak. Voda teče potem sama skozi natega in sicer tako dolgo, dokler je odprtina daljšega kraka nižje, kot gladina vode. — Zavita natega kot vodomet. Spodnji konec daljšega kraka je zavrt navzgor ter se konča v tanko predreno ost.

112. Tlakomer: Tlakomer.

113. Gasilna brizglja: Navadna sesaljka iz stekla. — Heronova buča iz stekla je steklena posoda, približno do polovice z vodo napolnjena. V grlu tiči neprodušno cev zasajoče blizu dna posode. Ako povišamo v posodi zračno napetost s tem, da pihamo v posodo, priteče precej visok curek vode skozi cev. — Tlakovna sesaljka iz stekla. — Vzorec gasilne brizgalnice iz stekla.

115. Kuhanje: Pri obravnavanju branja „Kuhanje“ je priporočati, da se voda v papinam batu ali v kaki drugi mali posodi na špiritovi lampi do vrenja segreje in med tem razne stopnje kuhanja pojasnujejo. — Papinov bat z držajem. Pare potisnejo bat iz valja. — Treskave kroglice. — Majhen vzorec parnega stroja z nihajočim valjem.

117. Zvok: Glasbene vilice. — Deska s tremi sedli (dvema nepremičnima in enim premičnim) in z jedno struno. Čim krajša je struna, tim viši je ton. — Ustnična piščal. — Slušalo iz pločevine.

119. Svetloba: Priprava za premočrtno širjenje svetlobe. — Ravno zrcalo za odboj svetlobe. — Zrcali za večkratni odboj. Predmet, stoječ med zrcaloma, vidimo tem večkrat, čim ostrejši je kot, oklepan od zrcal. — Posrebrana otla krogla iz stekla. Rabimo jo kot izbočno zrcalo. — Vdrto zrcalo v okvirji daje povečane, navidezne slike, ako je predmet blizu zrcala. — Steklена prizma. Predmet, ki ga pogledamo skozi prizmo, vidimo na drugem mestu in s pobarvanim robom. — Sestavljen drobno-gled. Z dvema lečama in zrcalom. Obe leči, predmetnica in priočnica, ste leči zbiralki. Predmete polagamo na malo, prevrtano mizico in jih razsvetljujemo od spodaj z zrcalom.

120. Mavrica: Jednostaven aparat za lom svetlobnih trakov. — Steklена prizma. Ako prestrežemo s prizmo solčne trakove, lomi in razkroji jih prizma tako, da vidimo na steni liso mavričnih barv (spektrum ali šar).

122. Magnetizem: Prirodni magnet. — Magnetna palica iz najboljšega jekla. — Podkovast magnet s kotvico. — Pilovina. — Železne in jeklene palčice za magnetenje. — Odklonska igla ali odklonica. Ž njo lahko pokažemo, da se istoimenski magnetni poli (kónice) odbijajo, raznoimenski pa privlačijo. — Kompas, Rabimo ga, da določimo stran sveta s pomočjo kota, katerega oklepate igla in dotična svetovna mer.

123. Elektriķa: Steklена palica, drgnena z amalgovanim usnjem, postane pozitivno električna. — Palčica iz ebonita ali trde gume, drgnena z volnino, postane negativno električna. — Kroglice od bezgovega stržena Elektrizovane palčice jih privlačivajo in zopet odbijajo. — Krogljici od bezgovega stržena na stojalu kot elektroskop. Kroglicam podelimo pozitivne elektrike, dotaknivši se jih z drgneno stekleno palčico, kroglici se razhajate. Ako približamo sedaj kroglicam drgneno ebonitovo palčico, padate zopet skupaj v dokaz, da se uničujete raznoimenski elektriki.

Daniellov člen sestoji iz steklenega kozarca, v kojem stoji v razredčenej žvepleni kislini odprt cinkov valj. V cinkov valj postavljen je luknjičast prsten valj, napolnjen z nasičeno raztopino modre galice (bakrenega vitrijola), v katerej stoji odprt bakren valj. **Fr. Slanc.**

(Dalje prih.)

Književnost.

Missa „Jesu, Rex gloriae“ ad IV. voces inaequales Organo comitante (ad lib.)
Autore Dan. Fajgelj. Op. 69. Pr. 60 kr. Sumptibus et Typis R. Milic. Ta maša vrlega našega skladatelja je poleg prav lepe in pravilne harmonizacije v pravem cerkvenem duhu

zložena, in sicer tako spretno, da so posamezni stavki in besede po vsebini in po pomenu zelo primerno izraženi.

V celi skladbi se nahaja prav lepa in naravna modulacija. Prav prijetno je za uho slišati, kako jeden glas drugega poveljuje. Premikanje posameznih glasov je po vseh taktih naravno in lahko izpeljivo, tako da pevec brez posebnih težav vse lahko zadene; vse je tako vrejeno, da se pevec malo počije. Zaradi tega nastopajo tu in tam kratki samo- in dvospevi.

Ta skladba pa ima še to prednost, da se brez orgel vokalno lahko poje. Orgle, če so tudi prav dobro vглаšene, več ali manj pokrivajo, da se besede nerazumljivo, ali celo nič ne čujejo. Sploh je ta maša najboljšega priporočila vredna. Le jedno željo še imamo, da bi se take skladbe v prihodnje tako izdavale, kakor sta priljubljena skladatelja P. Angelik in P. Hugolin pri izdaji „Slava Bogu“ vredila. To, kar je za partituro tiskano, se lahko brez posebnih težav tudi za pevce (sopran in alt skupaj, ravno tako tenor in bas) prirediti dá. S tem se odstrani zelo težavno pisanje posameznih glasov. Za tako delo ima le malokdo čas. Zaradi tega nedostatka najboljše skladbe tu in tam v omari počivajo v škodo skladatelju in založniku.

L. Belar.

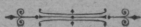
Šolski vrt. Vzgojevalno in učno sredstvo naših ljudskih šol. Kratek navod, kako snovati, dopolnjevati in oskrbovati šolske vrte z dodatkom o trsni uši. Spisal J. Koprivnik, profesor na c. kr. učiteljsišču v Mariboru. Priložen je načrt šolskega vrta c. kr. učiteljsišča v Mariboru. Ponatis iz „Popotnika“. Maribor 1894. V založbi pisatelja. Tisk tiskarne sv. Cirila. Str. 15. Cena 20 kr. — Knjiga je namenjena učiteljem-vrtnarjem. Iz vsebine smo se prepričali, da je spisal knjigo praktičen šolnik, zato je učiteljem-vrtnarjem kar najtopleje priporočamo.

J. T. Turkuš-pesmi. I. „Črna Gora“. Pripovedna pesem. Str. 22. Cena 15 kr. II. „Pesmi“. Str. 48. Cena 35 kr. III. „Radikalnim kritikom ljubljanskim“ — slovenski pevec. Str. 15. Cena 10 kr. IV. „Vojska i mir“. Melodram v treh dejanjih. Str. 62. Cena 40 kr. Vsi štirje zvezki veljajo 1 gld. in se dobivajo v Ljubljani samo v Zagorjanovi knjigotržnici.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Urejuje Anton Koblar. Letnik IV. — Sešitek 1. V Ljubljani 1894. Vsebina 1. letošnjega sešitka je zelo bogata in zanimiva. G. prof. S. Rutar popisuje nam jako mikavno „Grobišče pri Sv. Luciji blizu Tolmina“. — Jednako zanimiv je tudi spis starinoslovca J. Pečnika, v kojem nam popisuje kranjska gradišča. — Arhivar g. A. Koblar nam podaja „Drobtinice iz furlanskih arhivov“, ki so jako dragocen zaklad domače zgodovine in le želimo, da g. arhivar z največjo marljivostjo in vstrajnostjo to delo nadaljuje. — G. dr. J. Ev. Mauring nam opisuje „Utemeljitev mesta Višnje Gore“. — Zanimivi so tudi „Mali zapiski“, ki nam podajajo mnogo beriva za pouk in zabavo.

Člani „Muzejskega društva“, ki plačajo 3 gld. na leto, dobé „Izvestja“ in „Mittheilungen“ brezplačno, sama „Izvestja“ pa stanejo na leto 2 gld.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središči. III. zvezek. V Ljubljani, 1894. Zalaga izdajatelj. Tisk Katoliške Tiskarne. Cena 15 kr. Str. 43. V to lično knjižico zbral je izdajatelj dvanajst mikavnih pripovedek in pravljic, poučno črtico o petroleju, več srečno izbranih pregovorov, izrekov in pametnic, razne splošno zanimive in koristne sestavke ter nekaj primernih kratkočasnic, ugank, rebusov in računskih nalog in tako obogatil našo, mladini namenjeno literaturo za lepo delce. Vsi spisi so urejeni po zdravih pedagoških načelih, vsi so primerni obzorju otrok in pisani v lepem jeziku, tako da moremo knjižnico prav toplo priporočiti, želeč, da bi našla obilno podpore pri vseh mladino ljubih.

L i s t e k .

Šola in svet.

Iz zapiskov starega učitelja. — Spisal E. Gangl.¹⁾

Rodove, kateri nimajo prave vére ne nauka,
bodeš težko ločil od živali. Slomšek.

Ljudske učilnice so obrodile krasno sadje.
Naprej.

Na počitkih sem bil. Obhodil sem vsa sela, ki stojé daleč na okrog razsipana po Belokranjski zemlji ob vznožji Gorjancev in ob bregovih Kolpe. Prišel sem v vas, katero nosi na skalnem svojem hrbtu strmi breg, ki mu pere čisti val zelene Kolpe razdrapano vznožje, v vas, katera zrè z onih bregovitih tal v temno globino svoje reke, kakor bi hotela v nji brati vso ono véliko zgodovino viharjih, prešlih dnij . . . Mojega tovariša ni bilo doma: lepi dan ga je izvabil med svet. Jaz pa sem naprosil njega staro gospodinj, da mi otvóri vse prostore šolskega poslopja. Pregledal in preiskal sem vsak kot tega svetišča, kjer se čuje toliko lepih besed, kjer se vzdajajo toliko dobrih src, kjer se razbije toliko zlatih nauk ob starih, brezčutnih stenah. Zlezel sem na podstrešje. Zadohllost in vlažnost mi je vdarila ob vonj, in na obraz mi je pal rdeči solnčni žarek, ki se je prikral skozi ozko okno ter se razlil po debelem prahu in po kupu popirja, kateri je bil zmetan v kotu. — Kdo te je zavrgel v kot, ti zarumeneli popir, nositelj naših mislij in čustev, želja in nádej naših? Morda je prav, da trohné s teboj vse lepe besede, katere ti je zaupalo čutno človeško srcé — saj težko, da bi jih umel ta svet, sam popir, ki se uname ob najmanjši iskri strastnega, nečloveškega početja, ki ostane neovrgljiv, ako se utrne nánj ogenj jasnega žara takisto jasnih, človeku dostojnih vzorov! — Sunil sem v to kopo slame in cunj, ne vem zakaj — ali prav je, da sem. Pri tleh sem zagledal z vrstico povit kupec listov, vzel ga v roko in bral sem, dolgo bral. To so bile jasne besede katere je stari, tresóči roki učitelja-mučenika narekovalo njega srcé. In stopil mi je pred okó osiveli, od peze let in mučenja upognjeni starec resnega, nagubanega lica. Po tem bledem obrazu je trepetala solnčna luč in silila v črke in besede na popirji, kakor bi se hotela napiti onega izraza muke in one resnične srčne izpovedi. Bilo je hipoma na mrtvem pustem podstrešji, kakor bi vstala iz grobov davno prošla leta, in zdelo se mi je, da je tamkaj več življenja, kakor zunaj, kjer je zrl na živi svet véliki, solnčni dan!

Oprosti, starec, da te motim v tvojem pokoji! — Iz tvojih zapiskov sem posnel, kar hočem brati tvojim tovarišem. Verjemi, ti te bodo umeli. Umeti neumljivo more le oni, kateri v tem živi, kar je drugim neumljivo.

* * *

Bil je prav tak popoldan. V senci visoke lipe pred šolo je sedel mož-starec, ob njem pa je slonelo deklé — njega hči. Kaj mu je bilo to dete, povej sam: „Solnce mojih dnij, ki mi daješ moč, kadar obnemore môja sila; pomlad moji zimi, ki mi siliš na obraz kadar mrem ob svoji bóli; zvezda mojemu delu, ki mi liješ tolažbo v dušo, kadar jo vznemirja vihar, kateri brije ob cvetji, vraslem na vrtu mojega delovanja“. — Ta stvarca torej sloni ob moži in zrè vánj s svojim velikim očesom, da se mu taja srcé, da se mu nehoté sklenejo roke in pritisnejo na prsi njo, ki mu je vse, kar mu je ostalo izza dóbe mladih dnij.

„Kakó me imaš rad, oče“, vsklikne deklé ter pritiska svoja rožna usta na obledelo njega lice.

„Rad te imam, takó neizrečeno rad“, reče starec, in iz motnega očesa mu privrè cel potok solzá ter se izlije v cvet deklíčinega lica. Plaka kakor otrok — saj se star človek prej pootroči, kakor otrok postara. „Vidiš“, nadaljuje, „ti si mi jedina božja stvar, katero ljubim iz vse duše svoje!“

(Dalje prih.)

¹⁾ Bral pri večeru „Slov. uč. društva“ dné 7. sušca t. l.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Koncert „Glasbene Matice“ se je vršil dné 12. in 14. sušca pod vršim vodstvom g. M. Hubada. Na vspredu bila je veleslavna J. Haydn-ova skladba „Stvarjenje“. — Oratorij je razvrščen v tri dele. Prvi del obsega 14, drugi 12 in tretji del pa 6 točk. Skladba sama ob sebi je jako impozantna, polnoglasna in okrašena z dičnimi samospevi, dvo in trospevi, koje okrepljuje veličastni zbor. Gotovo bilo je dokaj truda bodi si z orkestrom, zborom, kakor tudi sè solisti. Podrobneje ne bodem tu opisoval skladbe, ker bi bilo preobširno; omenim naj le, da pravi užitek te skladbe tiči v spoznavanju izrednih njenih svojstev, ki pa se le na ta način doseže, da ima poslušalec partituro v roci. Skladbo je proizvajalo okolo 180 pevk in pevcev ter nad 50 vojaških močij preskrbovalo je orkester. Do cela dovršno pel je g. A. Razinger, dobro znani naš tenorist ter tovariš. Pokazal nam je on na tem mestu, da je jako izvežban, ki premaga še tako težke muzikalne zapreke. Izborno je pogodil svojo vlogo. Omenim le to, da je pel v točki 19., kjer se menja $\frac{1}{4}$ takt z $\frac{2}{4}$ in „Moderato“ se premeni v „Vivace“, skozi več taktov same 16tinke, pri kojih so duodecimni skoki z vso natančnostjo, kar je gotovo le izvežbanemu pevcu izvršiti mogoče. Dobro se zna tudi boriti z vsakovrstnimi muzikalnimi olepšavami, kojih v skladbi kar mrgoli. Tu se nam zopet kaže plod našega prebлага očeta g. A. Nedved-a, ki je mnogo pripomogel, da je postal g. Razinger pevec, kateri dela čast svojemu stanu in narodu. Na tem mestu mu bodi srčna čestitka. Naj težjo vlogo je pač imela gdč. B. Leščinska, operna pevka slovenskega gledališča, koje je jako častno rešila. Tu nam je ona pokazala svoj obširni, čisto zvoneči glas, ki se brez vsake težkoče vspne do visocega c, poleg tega pa tudi izborno šolo. Gotovo ni malenkost 16tinke in 32tinke peti, to bode vsakdo priznal. Ona je kakor lahkokrila lastovica plavala čez vse glasbene okraske. Tudi g. C. Vasiček-a, opernega pevca slovenskega gledališča je burno pohvaliti. On ima obširen, močen in milo doneč bas, kakoršnega je treba iskati. Rešil je svojo vlogo mojstersko. Burno pohvalo je pač žel slavni pevski zbor „Glasbene Matice“. Gotovo ni bilo nikogar, da bi mu krasni, melodiozni oratorij ne ganil srca. — Srečne se smemo šteti, da imamo v naši sredi g. Hubada, moža, ki neumorno deluje za prospah slovenskega naroda. Kako natančno je g. Hubad pretresel vsak takt, da mu podeli kras, ki mu je od narave lasten. Smemo trditi, da se je „Glasbena Matica“ v pretečenih letih povzpela do vrhunca, kajti take, moderno klasične skladbe tako dovršno proizvajati, je brezdvomno že dokajšna umetnost. Čudovito precizno pel se je zadnji zbor, ki je ves fugiran. Tudi orkester držal se je vrlo dobro. Koncert je počastil g. baron Hein in več dostojanstvenikov. Da se Ljubljancani zanimajo za klasično godbo, je pričalo navzoče občinstvo, kojega je bila vsa dvorana popolnoma polna.

A. Sachs.

Iz Planine. Predzadnji dan meseca svečana smo izročili na tukajšnjem pokopališči, kjer počivata vže več let naša tovariša Jakob Filip Krainz, umrl 23. svečana 1860. in Matej Tomec, umrl 20. kimovca 1866., telesne ostanke učitelja-trpina g. Ivana Juvánca. Rajnik se je porodil dné 4. mal. travna 1816 v malem selu Hrustovo, župnije velikolaške. Po z odliko dovršenem tedajnem četrtem razredu, je obiskoval leta 1835 šestmesečni učiteljski tečaj v Ljubljani ter bil z dekretom z dné 15. vinotoka istega leta poslan kot pomočnik bolehnemu učitelju Jožefu Wenzaisu na Vrhniko. Tu je nad tri leta jako vspešno in vzgledno deloval in prebil dné 30. kimovca 1836 vže tudi konzistorijalni-sposobnostni izpit — Dné 5. listopada 1838. l. se mu je podelila „in Ansehung seiner für einen Schuldienst anerkannten Tüchtigkeit und guter Aufführung“ učiteljska služba v njegovi rojstni župniji velikolaški, kjer se je oženil in prav zadovoljno živel do konca leta 1861. Pričetkom leta 1862. bil je pa prestavljen vsled raznih spletk in črne zavisti njegovih nasprotnikov na Unec. Ker je bila tačas na Unci nameščena šola v priprosti kmetski hiši in ker so občani sprevidili, da v takem stanu šola obstati ne more, so kupili poleg cerkve se nahajajoče posestvo in po Juvánčevem načrtu sezidali lično sedanje šolsko poslopje. A tudi tu ni

imel pokojnik miru; komaj je bila šola dobro dodelana, ga je vže zopet potisnila kruta roka dné 14. listopada 1864 visoko v hribe k sv. Vidu nad Cerknico. Po blizu desetletnem jako težavnem službovanji mej hribovci je bil premeščen dné 14. mal. travna 1874 na drugo učiteljsko mesto v Planino — kjer je bil dné 8. vel. travna definitivno nameščen — in dne 21. kimovca 1876 pa kot učitelj-voditelj na jednorazrednico v Gorenji Logatec prestavljen. Koncem šolskega leta 1879 je bil po skoro štiri in štiridesetletnem službovanji na lastno prošnjo vmirovljen, odkoder se je preselil zopet v Planino ter tu opravljal prav spretno službo občinskega tajnika, dokler ni popolnoma opešal.

Pokojni Juvánc — bivši Levstikov in Stritarjev učitelj — je bil jako krepke postave, vesel, odkrit družabnik, blagega srca in izkušen svetovalec osobito priprostemu ljudstvu, kojemu je vselej in z veseljem rad postregel s prebiranjem in spisovanjem raznih spisov in pisem.

Kako je bil priljubljen in spoštovan, je kazal njegov pogreb. Udeležila se ga je vsa šolska mladina s črno ovito zastavo, štirje duhovniki, skoro vsa domača gospôda, nebrojna množica ljudstva od tu in iz okolice in pa dvajset tovarišev in tovarišic iz domačega in postojinskega okraja. Na grobu je opisal domači g. župnik v srce segajočem govoru delovanje in življenje pokojnikovo, a učitelji-pevci so pa zapeli žalostinke pred hišo, v cerkvi in na pokopališči sobratu s slovo. Blag mu spomin! — *k.*

Iz postojinskega okraja. Zemljevid postojinskega okraja. Risal učitelj L. Fettič-Frankheim, reproducirala litografično-artistična tvrdka Th. Baunwarth na Dunaji, založil R. Šeber v Postojini. Cena 90 kr.

Vsak učitelj našega okraja je radostno pozdravil ta učni pripomoček, katerega je dosegmal občutno pogrešal pri začetnem pouku v zemljepisji ter je gotovo hvaležen tovarišu Frankheimu in založniku Šeberju, da sta omogočila obelodanjenje zemljevida. Izdaja okrajnih zemljevidov je že sama na sebi težavna stvar. Kupijo take karte šole v okraji in morebiti posamičniki — če ni predraga. Želeli bi, da bi dobili zemljevid narejen v vojaško-geografičnem institutu na Dunaji, tak pa stane najmanj 5 gld., ako se natisne najmanj 100 izvodov pa celo nad 8 gld. Kdo bi potem razun šol tak zemljevid kupil? In vprašanje je še, če bi slavni krajni šolski sveti pri obče znanem uboštvu našega ljudstva dovolili troške za tak zemljevid. Kje pa dobiti založnika? Izdaja takih okrajnih zemljevidov je tedaj res težavno in riskirano podjetje. Potreba istih je pa velika, ker si uspešnega poučevanja brez dotičnega učnega pripomočka niti misliti ne moremo.

Zemljevid imamo tedaj. Potrjen je od vis. c. kr. dež. šolskega sveta v Ljubljani, ki se je o njem tako-le izrazil: „Wird als eine verdienstvolle und wohlgelungene Arbeit erkannt“. Zemljevid je lično izdelan, imena posameznih krajev so dokaj velika ter je vse res zaslužno delo, kakor je vis. c. kr. dež. š. svet pripoznal.

Res je, da je ostalo na njem nekoliko hib, pa največ pravopisnih ali pa tiskovnih, toda te niso tako tehtne, da bi celoti vso vrednost jeinale.

Tovariš Frankheim imel je dosti truda z risanjem, zato ker je zemljevid, kakor rečeno, za učno rabo na tuokrajnih šolah potrjen, je vsega priporočila vreden tako za šole, kakor za učitelje in posamezne druge korporacije in osebe. Cena — 90 kr. — je tudi tako nizka, da si more vsakdo tak zemljevid nabaviti. Zemljevid namenjen je za prvi pouk v zemljepisji, zato ima le bolj topografičen značaj ter je gorovje, da ne moti začetnika, le bolj „namignjeno“.

G. tovarišu Frankheimu smo vsi učitelji zelo hvaležni za ta zemljevid in zadostilo mu bodi, da je zemljevid potrjen, ter da vemo njegovi sotrudniki delo njegovo ceniti.

— *mo* —

Društveni vestnik.

Iz Kamnika. Kamniško učiteljsko društvo preloži svoje zborovanje zaradi seje c. kr. okr. šol. sveta od 19. na 26. dan mal. travna.

Iz Kranja. „Učiteljsko društvo za kranjski okraj“ bode zborovalo dne 19. mal. travna t. l. ob 10. uri dopoldne v Šmartnem s sledečim vspešnim: 1. Praktični nastop (Plujsko polje, kulturna slika Savskega polja) g. M. Breganta. — 2. Naznana predsedništva. — 3. Razgovor o „učit. domu“ in „izložbi učil“. — 4. Volitev delegatov k glavnemu zborovanju „Zveze“. — 5. Slučajnosti — K polnoštevilni udeležbi vabi najuljudneje odbor.

V e s t n i k.

Osobne vesti. Stalno so nastavljeni: za drugo mesto na trirazrednici v Št. Rupertu dosedanja začasna učiteljica gđc. *Albina Sark*; šolskim voditeljem na Ostrožnem Brdu def. učitelj v Podkrajju g. *M. Mežan*; učiteljema g. *St. Novaku* v Preloki in g. *Iv. Kaduncu* v Adlešičih se je dovolila službena menjava. — G. *Fr. Gombač* je imenovan potovalnim učiteljem za vinarstvo na Kranjskem.

Umril je dne 4. t. m. g. *Ferd. Strel*, učitelj v Veliki Dolini. N. v m. p.!

Preizkušnje učne usposobljenosti za občne ljudske in meščanske šole se prično v Ljubljani dne 30. mal. travna t. l.

Kandidatje in kandidatkinje za to preizkušnjo naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje za priпуск k preizkušnji pōtem šolskega vodstva pri svojem predstojnem okrajnem šolskem oblastvu, ako pa ta čas niso v šolski službi, s priloženimi svojimi službenimi spričevali in zdravstvenim spričevalom uradnega zdravnika o telesni sposobnosti prosila za učiteljski stan neposredno pri onem okrajnem šolskem oblastvu, pod katerim so nazadnje služili in sicer pravočasno, da bode šolskim oblastvom mogoče te prošnje do dne 25. mal. travna t. l. podpisani komisiji vročiti. Kandidatje in kandidatkinje, ki so svoje pravilno opremljene prošnje za priпуск k preizkušnji pravočasno vložili, naj ne pričakujejo šelē posebnega povabila, temveč naj se snidejo dne 30. mal. travna t. l. ob 8. uri dopoldne k pismini preizkušnji v sobah, katere so na tukajšnjem c. kr. učiteljski v to odločene. *Ravnateljstvo c. kr. izpraševalne komisije za občne ljudske in meščanske šole v Ljubljani, dne 27. sušca 1894.*

Za „učiteljski konvikt“ so darovali naslednji gg. učitelji in gđc. učiteljice iz radovljiskega okraja, zbrani pri okr. uč. konferenci dne 4. mal. travna na Bledu: Po 2 kroni: prof. Levec Fran o. š. nadz., Avser Franc, Jeglič Franc, Medič Jožef. Po 1 krono: Arselin Jožef, Ažman Jožef, Bernot Ivan, Bregar Jožef, Droll Katinka, Gorečan Jožef, Grčar Andrej, Korošec Jožef, Lavtižar Franc, Lužar Fortunat, dve neimenovani gospodičini, Okorn Antonija, Oman Ernestina, Rihteršič Ivan, Strle Terezija, Triplat Anton, Wurner Olga, Žirovnik Jožef. — Gg. Črne Vinko, trgovec v Gorjah, Homan Oto, veletržec v Radovljici, Jekler Jožef, posestnik na Bledu, Skumovec Lovro, posestnik v Gorjah, Žumer Andrej, župan v Gorjah. — Ljubljanski učitelji III. plačilne vrste so darovali 6 k., vesela družba v Sp. Hotiču pri Litiji 3 k. in g. Fr. Rant, učitelj na Trati 1 krono. — Bog živi vrle darovalce in njih naslednike! — Do sedaj je nabranih 247 kron in 50 vinarjev.

Kako se prepričaš, če si prav množil? Pod tem zaglavjem čitali smo zadnjič v tem listu o načinu, kako se je prepričati o pravilnosti množitve. Toda ta način, ki se — mimogredē omenjeno — da uporabiti tudi pri ostalih 3 osnovnih operacijah, ni povse zanesljiv. Ako se namreč pri poskušnji ne ujema vse tako lepo, kakor se je v zadnjič navedenem primeru, tedaj smemo biti gotovi, da je račun napačen; če pa se ujema, pa vender še ni gotovo, da je račun brez vsake zmote. Le vzemimo post. zadnjič navedeni primer: produkt je bil 1.789,185.636. Recimo, da bi se bil računar zmotil pa zapisal 1.879,185.636¹⁾, tedaj bi dobil kot končni rezultat pri poskušnji isto tako 54 in 5 in 4 = 9, kakor v prvem slučaju, a znesek bi bil zaradi tega vender le napačen, čeprav mu je poskušnja dobro pokazala. Razvidno je torej, da je ta način poskušnje, ki ga Nemci zovejo Neunerprobe, radi svoje nezanesljivosti le dvomljive vrednosti in zaradi tega so tudi matematiki pri svojem zadnjem kongresu na Dunaji zavrgli predlog, naj se isti upelje v šole.

Zahvalo izrekajo slavni „Narodni Šoli“ za poslano šolsko blago šolska voditeljstva v *Suhorji*, *Motniku* in *Preserji*; šolski voditeljstvu v *Preserji* in v *Polhovem Gradcu* zahvalujeta se pa slavni kmetski posojilnici na Vrhniki za darovanih 10 gl.

Drugi izlet Slov. učiteljskega društva bode dne 10. vel. travna v Dobropolje in od tu peš črez hrib v Vel. Lašče.

¹⁾ 1.789,284.636; 1.689,285.636; 1.860,185.636 itd., itd.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 209

m. š. sv. Na II. mestni petrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani je stalno popolniti osmo, event. deveto in deseto učno mesto vsako z letno plačo 500 gld. stanarino 80 gld. in zakonitimi dokladami po 40 gld.

Pravilno opremljene prošnje je po predpisanem potu do 10. vel. travna 1894. leta vložiti pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 28. sušca 1894

Št. 760

o. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Veliki Dolini je popolniti tretje učno mesto z letno plačo 450 gld.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom semkaj vlagajo do 10. vel. travna 1894. Orglavci imajo prednost.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 7. mal. travna 1894.

Št. 1743

o. š. sv. V krškem šolskem okraju je popolniti sledeča učiteljska mesta:

1. Drugo učno mesto na trirazredni ljudski šoli v Veliki Dolini z letno plačo 450 gld.

2. Drugo učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Trebelnem z letno plačo 450 gld.

3. Služba učitelja-voditelja na jednorazredni ljudski šoli na Branskem Kalu z letno plačo 450 gld., opravnino 30 gld. in prostim stanovanjem.

Prošnje za te službe naj se predpisanim potom semkaj vlagajo do 1. vel. travna 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 26. sušca 1894.

Št. 375

o. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli z nemškim učnim jezikom v Belipeči popolniti je novoustanovljeno nadučiteljsko službo z dohodki III. plačilne vrste in naturalnim stanovanjem, eventuelno tudi drugo učiteljsko mesto — katero je pristopno tudi učiteljici — v IV. plačilni vrsti in z pravico do jednosobnega stanovanja s kuhinjo vred.

Dotične, pravilno opremljene prošnje je vložiti predpisanim potem do dne 6. vel. travna t. l. pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 3. mal. travna 1894.

Št. 333

o. š. sv. Na jednorazrednici v Podkrajju je stalno ali začasno popolniti izpraznjeno mesto učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti službenim potem do 25. mal. travna 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 5. mal. travna 1894.

Št. 158

o. š. sv. Na jednorazrednici v Tunjicah je razpisana v stalno ali začasno nameščenje služba učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potem do 30. mal. travna semkaj vlagati.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 9. mal. travna 1894.

Listnica uredništva. *G. F. T. v V.: Prosimo nadaljevanja pričeti razpravi. — Gg. R. Z. v R., J. R. v K. in J. Ž. v G.: Lepa hvala; pride v prihodnji številki na vrsto. — G. Pesimist: Ko bode ta „listek“ dovršen, priobčimo Vašega. Pozdravljeni! — Več razprav in poročil se nismo mogli priobčiti zaradi nedostatka prostora, pa pride vse na vrsto; prosimo potrpljenja!*

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¼ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, sv. Petra nasip št. 37; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2. Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisk R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.